

Kesan kewujudan institusi pengajian tinggi awam ke atas pembentukan ideopolis sekunder Bandar Baru Bangi

J. Hamzah¹, A. Habibah¹, Nooraryanie Nor Azazi¹, Suraiya Ishak¹, S. Selvadurai¹, A. Buang¹,
M.E Toriman¹, N. Lyndon¹, Er A.C¹

¹Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Hamzah Jusoh (email: hj@ukm.my)

Abstrak

Peranan institusi pengajian tinggi dalam mempercepatkan pertumbuhan dan pembangunan sudah lama dibincangkan sama ada di negara maju atau negara membangun. Perkembangan terkini menunjukkan, institusi pengajian tinggi memainkan peranan penting dalam membentuk ideopolis, pendekatan yang telah diperkenalkan oleh The Work Foundation. Melalui rangka kerja ini, banyak bandar mega telah dibangunkan. Sementara itu, pusat bandar yang lebih kecil di wilayah ideopolis boleh berfungsi sebagai ideopolis sekunder. Kajian ini bertujuan menilai keupayaan institusi pengajian tinggi, terutamanya Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dalam memainkan peranannya menjana fungsi ideopolis dan mengangkat status Bandar Baru Bangi sebagai sebuah ideopolis sekunder. Penilaian dibuat berdasarkan kepada perspektif komuniti setempat, khususnya pelajar. Pemacu ideopolis digunakan sebagai kerangka dalam menilai kefungsi ideopolis di kawasan kajian. Berdasarkan persampelan berstrata sebanyak 120 orang pelajar dikaji selidik. Hasil kajian ini mendapati bahawa UKM berjaya menyerlahkan status ideopolis sekunder Bandar Baru Bangi melalui pemerkasaan fungsi ideopolisnya. Kajian ini menyumbang kepada peripentingnya peranan institusi pengajian tinggi dalam transformasi pembangunan ruang ekonomi dan sosial penduduk di negara ini dan menyumbang kepada korpus ilmu tentang keupayaan kerangka pendekatan ideopolis dalam membangunkan sesebuah bandar.

Katakunci: Bandar Baru Bangi, fungsi, ideopolis sekunder, institusi pengajian tinggi, komuniti, transformasi pembangunan

Impact of the presence of public higher learning institutions in the formation of secondary ideopolis of Bandar Baru Bangi

Abstract

The role of higher learning institutions in accelerating growth and development have long been discussed in both, the developed and developing countries. Of recent development, the higher learning institutions play the central function of an ideopolis; a development approach introduced by The Work Foundation. Through this framework, many successful megacities have been developed. In addition, small urban centres within the ideopolis region can function as the secondary ideopolis. This study aims at assessing the role of higher learning institutions, Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) in particular, in enhancing the status of the new town as a secondary ideopolis. The assessment was performed base on the perspective of local community, the student in particular. The key drivers of ideopolis were utilised as framework for assessing these functions. A total of 120 students were piked as respondents using stratified random sampling. The results of the study showed that, UKM was capable of enhancing the status of Bandar Baru Bangi to fuction as a secondary ideopolis. This study contributes to the empirical understanding of the roles of the higher learning institutions in the transformation of economic and social development of an urban region as well as in the corpus of knowledge of ideopolis in Malaysia, especially in the development of a city.

Keywords: Bandar Baru Bangi, community, higher learning institutions, ideopolis, secondary ideopolis, transformation of development

Pengenalan

Ideopolis merupakan salah satu pendekatan yang mengenengahkan pengetahuan baru dalam menjana pembangunan. Pengalaman di negara-negara maju telah menunjukkan kejayaan dan peri-pentingnya pembangunan sebuah ideopolis dalam merealisasikan pembangunan ekonomi berasaskan pengetahuan (Coats, 2005; Cooke, 2006; Dunning, 2002; Stevenson, 2006). Ideopolis merupakan kerangka untuk membangunkan wilayah bandar. Seseengah bandar bukan penggerak utama untuk pembangunan dalam wilayah bandar mereka dan bandar ini tidak dapat menjadi Ideopolis. Bandar ini bagaimanapun boleh menggunakan kerangka ideopolis untuk menjadi ideopolis sekunder atau “bandar berpengetahuan” yang mempunyai jaringan kukuh dengan ideopolis. Ini bermaksud kedua-dua bandar kecil dan besar mendapat manfaat secara bersama melalui kekuatan masing-masing daripada membuat persaingan yang tidak bermanfaat.

Terdapat sembilan pemacu yang secara terintegratif menyumbang kepada kejayaan ideopolis yang dikemukakan oleh beberapa peneliti ideopolis, iaitu bandar berintensifkan pengetahuan, membangunkan berasaskan sumber sedia ada, kepelbagaian pengkhususan, organisasi berkemahiran tinggi, sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi, ciri-ciri bandar raya berpengetahuan tersohor, jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar, kepimpinan tinggi dalam merealisasikan visi bandar raya berpengetahuan dan pelaburan dalam komuniti. Dalam menjayakan sebuah ideopolis atau ideopolis sekunder, sektor pendidikan merupakan salah satu sektor utama yang memainkan peranan penting. Sistem pendidikan yang berkualiti yang memupuk pekerja yang mahir, bersifat ingin tahu dan inovatif untuk terus menerus mendorong produktiviti ke hadapan merupakan asas pertumbuhan ekonomi yang mampan. Contoh-contoh di negara maju telah memperlihatkan bahawa institusi pengajian tinggi merupakan penjana kepada pembangunan bandar. Artikel ini adalah mengenai pembangunan ideopolis sekunder dalam konteks global yang dijana oleh institusi pengajian tinggi yang merupakan agen utama dalam menjana pembangunan. Kawasan kajian ini adalah Bandar Baru Bangi di mana Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) ditumpukan sebagai penjana pembangunan bandar ini atau dalam erti kata lain, penjana pembangunan ideopolis sekunder. Kajian ini bertujuan untuk menilai komponen ideopolis sekunder yang dapat dilihat dalam UKM serta komponen ideopolis sekunder yang dapat dilihat oleh responden iaitu pelajar UKM di Bandar Baru Bangi kesan daripada penubuhan institusi pengajian tinggi ini.

UKM merupakan pemangkin kepada usaha menyediakan persekitaran dan pembangunan yang baik di Bandar Baru Bangi (BBB). Namun pelajar pula adalah entiti utama yang merasai persekitaran dan pembangunan tersebut. Malah pelajar juga yang bertanggungjawab dalam merealisasikan fungsi-fungsi UKM kepada pembangunan BBB. Tanpa kehadiran pelajar, fungsi atau kesan dari penubuhan UKM tidak mungkin boleh dibawa keluar dari kawasan institusi ke kawasan sekitar BBB. Oleh itu, pendapat dan pemahaman pelajar mengenai pembangunan BBB adalah penting dan dapat membantu kajian ini menilai komponen Ideopolis Sekunder di BBB. Makalah ini terbahagi kepada empat bahagian iaitu pada bahagian pertama merungkai kajian lepas mengenai ideopolis dan sumbangan pendidikan terhadap pembangunan ideopolis. Bahagian kedua pula meneliti metodologi bagi kajian ini serta mempamerkan demografi bagi responden kajian ini. Pada bahagian ketiga, hasil kajian ke atas empat pemacu ideopolis di UKM dan BBB diperincikan dengan lebih jelas berdasarkan kepada perspektif pelajar UKM iaitu responden kajian ini. Pada bahagian keempat dan terakhir makalah ini adalah analisis kajian dan rumusan kajian.

Tinjauan literatur

Rangka pembangunan ideopolis sekunder

Ideopolis adalah sebuah bandar atau wilayah idea, yakni ilmu, kreativiti, organisasi pemaju, jaringan dan persekitaran serta kemudahan membentuk kualiti hidup penduduk yang mempunyai ekonomi yang *vibrant*, dinamik dan mempunyai daya saing yang tinggi. Jones et al. (2006: 5) mentakrifkan ideopolis sebagai “... *is the vision of a sustainable knowledge intensive city that drives growth in the wider city-region. It gives cities a framework for developing knowledge-intensive industries that will be economically successful and improve quality of life*”. Idea tentang bagaimana membangunkan ideopolis telah banyak dibincangkan di negara Barat. Hal ini menyumbang kepada kejayaan ideopolis dan telah turut menyerlahkan bandar industri lama, negara kota, wilayah bandar raya serta bandar raya mega. Jadual 1 menunjukkan contoh bandar yang disifatkan sebagai ideopolis atau hampir sama dengan deskripsi ideopolis. (Hamzah Jusoh et al., 2008).

Jadual 1. Beberapa contoh ideopolis atau menyamai sebuah deskripsi ideopolis

Jenis bandar	Contoh Ideopolis
Bandar Industri Lama	Manchester, Glasgow, Liverpool dan Newcastle di Northern Britain, Hub Eropah Seperti Barcelona, Munich, London, Helsinki, Paris, Prague dan Milan
Negara Kota	Dubai dan Singapura,
Wilayah Bandar Raya	Bay Area of San Francisco, Bandar Berkembang Minneapolis/St Paul
Bandar raya Mega	Shanghai

Sumber: Cannon; Nathan & Westwood (2003).

Sumbangan pendidikan dalam pembentukan sebuah ideopolis sekunder

Seperti yang dipaparkan oleh ideopolis di negara maju, sektor pendidikan merupakan salah satu sektor utama yang memainkan peranan penting dan secara umumnya, Jones et.al. (2006) menyifatkan perkaitan ideopolis dengan pendidikan dalam tiga peranan utama iaitu: inovasi, hubungan bandar dan universiti yang erat, dan respons kepada ekonomi lokal dari segi penjana peluang pekerjaan dan faedah rantaian. Hutton (2005) pula berpendapat ideopolis perlu disokong dengan ‘*soft policy*’ yang menekankan empat komponen iaitu: kepakaran, kepimpinan, keunikan dan kolaborasi.

- i. Kepakaran: bandar perlu melabur dalam kepakaran yang bersesuaian dengan sektor utama dan memperoleh faedah daripada inovasi yang dikaitkan dengan kepakaran tinggi dan faedah *spin-off* institusi pendidikan.
- ii. Kepimpinan: perubahan hala tuju bandar, memerlukan kepimpinan yang kuat dan bekerjasama dengan *stakeholders* lain.
- iii. Kelebihan tersendiri: bandar yang berjaya terdiri daripada bandar yang mempunyai identiti yang dapat membantu menarik perniagaan, tenaga kerja mahir, pelancong dan pelajar, kekuatan sektor budaya dan kreatif yang seterusnya menjana ekonomi.
- iv. Kolaborasi: setiap bandar mempunyai kelebihan tersendiri dan masing-masing bertindak secara komplementari tarikan yang ada pada, antara kualiti hidup dan persekitaran kerja di kawasan petempatan berhampiran.

Menurut Jones (2006) lagi, Manchester sebagai hub pendidikan mempamerkan ciri-ciri sebuah ideopolis yang boleh diringkaskan seperti berikut. Manchester mempunyai komuniti pelajar terbesar di United Kingdom (UK) – luar London, Universiti yang terdapat di bandar menyumbang peluang pekerjaan, ruang fizikal dan budaya kerja. Universiti yang dominan terdiri daripada University of Manchester, UMIST (*University of Manchester Institute of Science and Technology*), Manchester Metropolitan University dan University of Salford, iaitu empat pusat pengajian tinggi utama. Sektor pendidikan di Manchester menyumbang kepada: i) populasi pelajar sebanyak 74,000 sepenuh masa; ii) perbelanjaan lebih £600 million; iii) menjana peluang pekerjaan 17,000 langsung dan tidak

langsung; iv) pelajar individu menyumbang lebih £25,000 kepada ekonomi lokal; v) pelajar kursus jangka pendek 100,000 orang (Williams et al., 2006; Jones et al., 2006).

Universiti penyelidikan di Boston menunjukkan kepentingan sumbangan pendidikan terhadap pembangunan ideopolis. Universiti penyelidikan ini sangat penting kepada Boston dan *spin-off companies* telah menyumbangkan kira-kira 37,000 pekerjaan kepada bandar tersebut. Massachusetts Institute of Technology adalah salah satu contoh di mana syarikat Lotus merupakan syarikat *spin off* yang terkenal dari institut ini.

Glasgow mempunyai populasi pelajar yang besar dengan tiga universiti yang mempunyai peranan yang berbeza di bandar tersebut. Universiti Glasgow merupakan universiti di United Kingdom yang pertama menubuhkan unit penyelidikan dan perusahaan, menyedari keperluan merangsang kerjasama antara universiti, pihak berkuasa tempatan dan perniagaan lokal. Sebagai contoh, Universiti Glasgow mempunyai sekolah perubatan yang kuat dan Glasgow Caledonian melengkapinya dengan memberi latihan sampingan kepada pakar-pakar perubatan yang bekerja di Barat Scotland dan Scotland umumnya. Universiti ini juga melatih 40% daripada guru-guru di Scotland (Williams et al., 2006).

Metod

Kajian ini menggunakan sembilan pemacu utama ideopolis sebagai asas. Setiap pemacu digunakan sebagai pengukur tahap pencapaian yang dicapai oleh Bandar Baru Bangi dalam konteks ideopolis sekunder. Pemacu-pemacu ini dilihat dari perspektif sektor pendidikan sahaja dan kajian ini menggunakan penilaian daripada golongan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia. Data primer diperolehi melalui kaji selidik, temu bual, dan pemerhatian yang dijalankan di lapangan. Sejumlah 109 pelajar yang menjadi responden kajian ini diambil menggunakan teknik persampelan berstrata. Sampel distratakan mengikut fakulti dan kamsis. Ini bertujuan untuk mengambil kira pandangan pelbagai latar belakang pelajar. Kerja lapangan dan gerakan kaji selidik di lakukan di kampus UKM, Bandar Baru Bangi. Hal ini kerana pengkaji ingin melihat penilaian komponen ideopolis sekunder di seluruh UKM dan tidak hanya tertumpu pada sesetengah kawasan di UKM sahaja.

Dapatan kajian: Pemacu ideopolis berdasarkan peranan universiti

Secara asasnya kejayaan ideopolis sekunder tertakluk kepada sembilan pemacu pembangunan dan bagaimana pemacu ini digunakan sebagai penanda aras untuk mengukur keupayaan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) menyerlahkan komponen ideopolis sekunder. Tambahan lagi, kajian ini hendak melihat BBB dalam rangka pembentukan sebuah ideopolis sekunder. Oleh itu, komponen ideopolis sekunder yang dapat dilihat di Bandar Baru Bangi (BBB) kesan daripada penubuhan UKM juga diteliti. Data diperolehi daripada kaji selidik, pengisian borang kaji selidik oleh responden dan enumerasi yang telah dibuat oleh pengkaji di kesemua 10 kolej kediaman pelajar di kampus UKM induk dan luar kampus, iaitu di BBB.

Latar belakang responden

Kebanyakan responden adalah perempuan, iaitu 79.8% dan selebihnya lelaki sebanyak 20%. Kebanyakan responden (90.8%) berada dalam lingkungan berumur 18-22 tahun, dan terdiri daripada pelajar tahun pertama dan kedua. Sebahagian besar responden (93.6%) terdiri daripada etnik Melayu, iaitu sebanyak 102 orang dan beragama Islam. Majoriti responden sedang menjalankan pengajian di peringkat ijazah pertama. Pelajar yang terlibat dengan kajian ini menuntut di empat fakulti, sebahagian besarnya adalah pelajar dari Fakulti Sains dan Teknologi (46.8%), yang lainnya adalah pelajar Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan (41.3%).

Pemacu bandar berintensifkan berpengetahuan

Pemacu bandar berintensifkan pengetahuan memperincikan sama ada UKM mempunyai persekitaran fizikal dan pembelajaran yang berkualiti serta sesuai dijadikan tempat pembelajaran yang kondusif dan serba lengkap. Antara komponen yang dinilai adalah perpustakaan, tenaga pengajar, jurnal online, kemudahan banking dan internet.

Jadual 2 menunjukkan purata min keseluruhan adalah sebanyak 3.7 dan terdapat enam komponen yang melebihi purata keseluruhan. Komponen perpustakaan mendapat purata tertinggi iaitu sebanyak 4.42, diikuti dengan tenaga pengajar, iaitu sebanyak 4.16. Komponen yang mendapat purata terendah di UKM adalah keselamatan kampus, iaitu sebanyak 3.22 sahaja.

Jadual 2. Komponen bandar berintensifkan pengetahuan mengikut ranking

Komponen	Min	Rank
Perpustakaan	4.42	1
Tenaga Pengajar	4.16	2
Jurnal Online	3.95	3
Tenaga Pengajar dan Kakitangan yang Berkelayakan	3.89	4
Kemudahan Banking	3.78	5
Kemudahan Dewan Kuliah dan Bilik Tutorial	3.71	6
Ruang Belajar yang Selesa dan Kondusif	3.70	7
Kemudahan Penyelidikan	3.69	8
Internet/Wifi	3.62	9
Alam Pekerjaan	3.62	10
Kemudahan Penginapan	3.61	11
Kemahiran Komunikasi Tenaga Pengajar dan Kakitangan	3.61	12
Pemarkahan ISO	3.56	13
Tenaga Pengajar dan Kakitangan Mudah Dihubungi	3.39	14
Tenaga Pengajar dan Kakitangan yang Mesra	3.31	15
Keselamatan Kampus	3.22	16
Jumlah	59.24	
Purata Min	3.70	

Jadual 3 pula menunjukkan tahap kepuasan responden terhadap tiga komponen bandar berintensifkan pengetahuan yakni perkhidmatan universiti yang mendapat min tertinggi iaitu perpustakaan, tenaga pengajar dan jurnal online. Sebanyak 52.3% responden sangat berpuas hati dengan kemudahan perpustakaan di UKM, diikuti dengan 31.2% responden yang sangat berpuas hati dengan khidmat tenaga pengajar di UKM dan 22% responden sangat berpuas hati dengan perkhidmatan jurnal online yang disediakan oleh UKM.

Jadual 3. Tahap kepuasan pelajar terhadap tiga komponen bandar berintensifkan pengetahuan

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Perpustakaan	Sangat Memuaskan	57	52.3
	Memuaskan	41	37.6
	Sederhana	11	10.1
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Tenaga Pengajar	Sangat Memuaskan	34	31.2
	Memuaskan	60	55
	Sederhana	14	12.8
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	1	0.9
	Tidak Tahu	0	0

Jurnal Atas Talian (Online)	Sangat Memuaskan	24	22
	Memuaskan	60	55
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Sederhana	21	19.3
	Tidak Memuaskan	4	3.7
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0

Komponen yang mencapai min rendah antara lain adalah, kakitangan UKM yang tidak mesra dengan pelajar; kekurangan kawalan keselamatan di kampus terutamanya di kamsis (walaupun terdapat pondok pengawal di setiap kamsis namun tiada pengawal yang ditempatkan di pondok tersebut); kemudahan banking yang terhad; kekurangan kemudahan penginapan; dan kekurangan kemudahan meletakkan kenderaan di dalam kawasan kampus. Responden menyatakan kemudahan penginapan harus selaras dengan semua kolej kerana terdapat setengah kolej yang mempunyai kemudahan banking dan wifi dan ada setengah kolej yang tidak mempunyai kemudahan tersebut. Tambahan lagi kemudahan wifi dikatakan tidak memuaskan sama ada di kamsis atau di fakulti dan kemudahan tempat letak kereta sangat terhad bagi pelajar. Kemudahan banking juga kurang memuaskan kerana tidak banyak ATM disediakan berhampiran kamsis.

Pemacu sektor pendidikan yang vibrant dalam komuniti dan ekonomi

Keupayaan UKM menyediakan kemudahan yang berkualiti kepada pelajar merupakan pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dalam sesebuah komuniti dan ekonomi. Sektor pendidikan mempunyai kepentingan kepada intensiti dan kelestarian pengetahuan, justeru itu, universiti dan institusi pengajian tinggi adalah penting untuk bandar yang berintensifkan pengetahuan. Bagi menilai komponen *vibrant* di UKM, kajian ini menggunakan kriteria kemudahan yang telah disediakan oleh pihak UKM kepada para pelajar sebagai asas. Antarakemudahan tersebut adalah kemudahan akademik, kesihatan dan penginapan seperti yang dapat dilihat dalam Jadual 4.

Jadual 4. Komponen sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi

Komponen	Min	Rank
Kemudahan Akademik	4.05	1
Kemudahan Kesihatan	3.91	2
Kemudahan Penginapan	3.72	3
Kemudahan Pengangkutan	3.71	4
Kawasan Hijau dan Rekreasi	3.57	5
Kemudahan Peruncitan	3.50	6
Gastronomy	3.33	7
Kemudahan Tempat Letak Kenderaan	2.73	8
Jumlah	28.51	
Purata Min	3.56	

Berdasarkan Jadual 4, purata min keseluruhan bagi pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi di UKM adalah 3.56. Terdapat lapan komponen bagi pemacu dan lima daripada komponen tersebut mempunyai min melebihi purata min keseluruhan, iaitu kemudahan akademik, kesihatan, penginapan, pengangkutan serta kawasan hijau dan rekreasi. Kemudahan akademik mendapat min yang tertinggi, iaitu 4.05. Jadual 5 menunjukkan tahap kepuasan responden terhadap tiga komponen *vibrant* yang mendapat min tertinggi. Sejumlah 88.1% responden berpuas hati dengan kemudahan akademik yang disediakan di UKM. Begitu juga dengan kemudahan kesihatan (80.8%) dan penginapan (66.1%).

Responden banyak memberi pendapat mengenai komponen yang mendapat min terendah iaitu kemudahan tempat letak kenderaan. Mereka yang tidak berpuas hati kerana sukar untuk meletakkan kenderaan di kamsis. Mengikut undang-undang UKM hanya pelajar tahun dua dan ke atas sahaja

dibenarkan membawa kereta ke kampus. Namun kini ramai pelajar tahun satu mula membawa kereta sendiri. Tempat letak kereta di UKM amat kurang, keutamaan diberi kepada kakitangan.

Responden turut memberi pendapat mengenai kemudahan pengangkutan, penginapan dan pusat kesihatan. Bagi pusat kesihatan, responden berpendapat ramai kakitangan pusat kurang mesra dan perkhidmatan lambat. Selain itu kemudahan ini kurang memuaskan kerana hanya dibuka pada waktu pejabat menyebabkan pelajar tidak sempat untuk mengujungnya. Selain itu, responden tidak berpuas hati dengan kemudahan *gastronomy* di kamsis kerana sering ditutup tanpa makluman serta kemudahan yang disediakan kurang memuaskan termasuk sistem keselamatan di sekitar kawasan kamsis kurang terjamin.

Jadual 5. Tahap kepuasan responden pelajar bagi komponen sektor pendidikan yang *vibrant* yang mendapat min tinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Kemudahan Akademik	Sangat Memuaskan	18	16.5
	Memuaskan	78	71.6
	Sederhana	13	11.9
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Kemudahan Kesihatan	Sangat Memuaskan	21	19.3
	Memuaskan	67	61.5
	Sederhana	15	13.8
	Tidak Memuaskan	3	2.8
	Sangat Tidak Memuaskan	2	1.8
	Tidak Tahu	1	0.9
Kemudahan Penginapan	Sangat Memuaskan	17	15.6
	Memuaskan	55	50.5
	Sederhana	28	25.7
	Tidak Memuaskan	7	6.4
	Sangat Tidak Memuaskan	2	1.8
	Tidak Tahu	0	0

Terdapat juga responden yang menyatakan bahawa kemudahan pengangkutan mengambil masa menunggu yang lama dan patut disingkatkan dari 30 minit kepada 20 minit dan terdapat bas yang tidak datang tepat pada waktu. *Park and ride* agak membebankan kepada pelajar yang perlu bergerak antara kuliah di fakulti berlainan dalam masa yang terhad dan harga barangan runcit yang dijual di kampus juga dikatakan agak mahal.

Pemacu kepelbagaian pengkhususan

Pemacu yang ketiga, iaitu kepelbagaian pengkhususan meneliti aspek penyediaan pengkhususan dan subjek pengajian. Kepelbagaian adalah penting kerana ideopolis yang berjaya sepatutnya berupaya memenuhi keperluan pasaran. Komponen yang dinilai bagi pemacu kepelbagaian pengkhususan di UKM adalah seperti pengkhususan yang disediakan, kesesuaian kandungan pengajian, fakulti dan subjek seperti yang dapat dilihat dalam Jadual 6.

Jadual 6. Komponen kepelbagaian pengkhususan

Komponen	Min	Rank
Pengkhususan	4.01	1
Kesesuaian Kandungan Pengajian	3.90	2
Fakulti	3.90	3
Subjek	3.80	4
Kesesuaian Masa Kuliah	3.80	5

Subjek Kokurikulum	3.69	6
Pengetahuan Teori dan Praktikal Kakitangan	3.63	7
Kemudahan Pencapaian Sumber Ilmiah	3.52	8
Pembelajaran Bersepadu	3.47	9
Mobiliti Pelajar	3.38	10
Sistem Penilaian Sahsiah	3.31	11
Peluang Kerja dalam Kampus	3.09	12
Jumlah	43.50	
Purata Min	3.62	

Jadual 6 menunjukkan purata min keseluruhan bagi pemacu kepelbagaian pengkhususan di UKM ialah 3.62. Terdapat tujuh komponen yang mendapat min lebih daripada purata min keseluruhan, antaranya ialah pengkhususan, kesesuaian kandungan pengajian, fakulti, subjek dan kesesuaian masa kuliah. Komponen pengkhususan mendapat min tertinggi iaitu 4.01. Peluang kerja dalam kampus mendapat min terendah iaitu 3.09 sahaja dan kebarangkalian faktor komponen ini mendapat min terendah adalah kerana responden kurang mendapat pendedahan dan maklumat mengenai sistem dan peluang pekerjaan yang disediakan di UKM. Jadual 7 menunjukkan tahap kepuasan responden terhadap tiga komponen yang mendapat min tinggi iaitu pengkhususan, kesesuaian kandungan pengajian serta fakulti. Lebih 21.0% responden sangat berpuas hati dengan pengkhususan yang disediakan di UKM dan 15.6% responden sangat berpuas hati dengan kesesuaian kandungan pengajian, manakala 13.8% responden sangat berpuas hati dengan fakulti yang terdapat di UKM.

Jadual 7. Tahap kepuasan responden pelajar bagi komponen kepelbagaian pengkhususan yang mendapat min tinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Pengkhususan	Sangat Memuaskan	23	21.1
	Memuaskan	66	60.6
	Sederhana	18	16.5
	Tidak Memuaskan	2	1.8
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Kesesuaian Kandungan Pengajian	Sangat Memuaskan	17	15.6
	Memuaskan	65	59.6
	Sederhana	26	23.9
	Tidak Memuaskan	1	0.9
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Fakulti	Sangat Memuaskan	15	13.8
	Memuaskan	71	65.1
	Sederhana	22	20.2
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	1	0.9

Seperti yang dapat dilihat pada tahap kepuasan responden terhadap pengkhususan yang disediakan di UKM, 21.1% responden sangat berpuas hati dan 60.6% responden berpuas hati dengan komponen ini. Responden merasakan komponen ini bagus dan dapat melahirkan graduan dari pelbagai pengkhususan serta meningkatkan pengetahuan dengan kepelbagaian kursus. Selain itu, komponen ini dapat menyediakan peluang yang lebih luas dan menyediakan pilihan kepada pelajar untuk mengikut bidang yang diminati oleh mereka. Kepelbagaian pengkhususan di UKM juga dapat memberi kefahaman yang tinggi kepada pelajar kerana mereka boleh menumpukan perhatian kepada subjek yang dikhususkan serta mampu membawa pelajar UKM mengisi ruang kekosongan atau kepakaran dalam pelbagai sektor. Komponen kepelbagaian pengkhususan juga dapat menarik ramai pelajar dalam dan luar negara untuk datang belajar di UKM dan ini membantu UKM dalam

menyediakan pelajar yang berkualiti dan mempelbagaikan kemahiran pelajar serta mevariasikan produk yang dilahirkan oleh UKM. Graduan yang dilahirkan oleh UKM juga akan berkebolehan dalam semua bidang disebabkan oleh komponen ini.

Pemacu jaringan kukuh

Pemacu jaringan kukuh memperincikan kepada aspek jaringan yang terdapat antara UKM dengan pihak industri luar. Ini adalah pemacu yang kritikal untuk kejayaan. Pemacu ini memainkan peranan yang besar dalam membantu UKM untuk membangun dalam dunia industri dan akademik. Jaringan dalam universiti boleh melibatkan jaringan antara institusi pendidikan dan juga industri yang lain seperti perkilangan, perniagaan dan kesihatan. Bagi penilaian komponen pemacu jaringan kukuh di UKM, jaringan antara UKM dengan lapan agensi/industri luar dinilai (Jadual 8).

Jadual 8. Komponen jaringan kukuh di UKM

Komponen	Min	Rank
Forum Universiti-Industri	3.48	1
UKM-MERCY Malaysia	3.41	2
HEJIM UKM	3.38	3
UKM-Global Student Mobility Partnerships	3.27	4
Rakan Sinergi UKM	3.17	5
UKM-Tallories	3.06	6
Jumlah	19.76	
Purata	3.29	

Jadual 8 menunjukkan purata min keseluruhan jaringan di UKM ialah 3.29. Nilai ini agak rendah jika dibandingkan dengan min purata keseluruhan bagi pemacu yang lain. Hal ini kerana kebanyakan responden kurang mengetahui jaringan industri yang terdapat di UKM. Misalnya, 18.3% responden tidak tahu mengenai jaringan antara UKM dengan Tallories; 15.6% responden tidak tahu jaringan Rakan Sinergi UKM; dan 15.6% tidak mengetahui tentang jaringan antara UKM dengan

Jadual 9. Tahap kepuasan responden bagi tiga pemacu jaringan kukuh di UKM min terendah

Komponen	Tahap kepuasan	Bilangan	Peratus
UKM-Tallories	Sangat Memuaskan	13	11.9
	Memuaskan	44	40.4
	Sederhana	29	26.6
	Tidak Memuaskan	2	1.8
	Sangat Tidak Memuaskan	1	0.9
	Tidak Tahu	20	18.3
Rakan Sinergi UKM	Sangat Memuaskan	15	13.8
	Memuaskan	43	39.4
	Sederhana	32	29.4
	Tidak Memuaskan	1	0.9
	Sangat Tidak Memuaskan	1	0.9
	Tidak Tahu	17	15.6
UKM-Global Student Mobility Partnerships	Sangat Memuaskan	19	17.4
	Memuaskan	46	42.2
	Sederhana	24	22.0
	Tidak Memuaskan	2	1.8
	Sangat Tidak Memuaskan	1	0.9
	Tidak Tahu	17	15.6

Global Student Mobility Partnerships. Malah ramai juga responden yang tidak tahu mengenai kedua-dua jaringan ini. Ini menjelaskan mengapa jumlah purata min bagi pemacu ini rendah. Pelajar kurang terdedah dengan maklumat jaringan yang terdapat di UKM (Jadual 9).

Jaringan merupakan aspek kritikal dalam kejayaan sebuah institusi pengajian tinggi. UKM mempunyai sebuah perbadanan yang memfokuskan kepada kepentingan jaringan iaitu HEJIM, (iaitu nama singkatan untuk Hal Ehwal Jaringan Industri Masyarakat) di mana HEJIM adalah Pejabat Timbalan Naib Cancellor (Industri & Perkongsian Masyarakat) di UKM. HEJIM menyediakan titik pertemuan untuk daya usaha yang membina perkongsian strategik universiti-industri-masyarakat yang mampu meningkatkan dan menyokong urusan tunjang universiti iaitu penyelidikan, pendidikan dan perkhidmatan.

Analisis dan perbincangan: Penilaian pemacu ideopolis Bandar Baru Bangi (BBB)

Sektor pendidikan di wilayah Bandar Baru Bangi menyumbang secara langsung kepada pencapaian matlamat, dan mendukung misi dan visi menjadikan bandar ini sebagai bandar universiti. Dalam hal ini, pendidikan boleh disifatkan sebagai penjana pembangunan BBB dan UKM adalah penjana utamanya. Bahagian ini melihat perspektif pelajar mengenai kesan UKM terhadap pembangunan BBB sebagai sebuah bandar universiti. Seperti di UKM, kajian ini dilakukan untuk menilai secara terperinci perspektif responden mengenai pemacu ideopolis di BBB.

Pemacu bandar raya berintensifkan pengetahuan tersohor

Pemacu bandar raya berintensifkan pengetahuan tersohor memperincikan sama ada Bandar Baru Bangi mempunyai persekitaran fizikal yang berkualiti dan sesuai dijadikan tempat pembelajaran yang kondusif dan serba lengkap sebagai sebuah bandar ilmu. Komponen yang dinilai termasuklah institusi pengajian tinggi, pendidikan rendah dan industri yang wujud di BBB. Jadual 10 menunjukkan purata min keseluruhan pemacu ini adalah sebanyak 3.98, dan terdapat lapan komponen yang melebihi purata keseluruhan.

Jadual 10. Komponen bandar raya berintensifkan pengetahuan tersohor

Komponen	Min	Rank
Institusi Pengajian Tinggi	4.45	1
Pendidikan Rendah	4.13	2
<i>Islamic Studies</i>	4.12	3
Industri Perkilangan	4.10	4
Inovasi Dalam Islam	4.10	5
Institusi Kewangan	4.09	6
Perumahan/Kegunaan Tanah	4.06	7
Perniagaan	4.02	8
Peluang Pekerjaan	3.87	9
Hospital/Kesihatan	3.87	10
Inovasi Dalam Sektor	3.86	11
Kemudahan Prasarana	3.83	12
Komuniti	3.83	13
Institut Pengajian dan Institut Latihan/Pusat Penyelidikan	3.82	14
Keselamatan	3.61	15
Jumlah	59.77	
Purata	3.98	

Komponen institusi pengajian tinggi mendapat jumlah min tertinggi iaitu sebanyak 4.45, diikuti dengan pendidikan rendah, iaitu sebanyak 4.13. Komponen yang mendapat min terendah adalah keselamatan, iaitu sebanyak 3.61 sahaja. Jadual 11 menunjukkan tahap kepuasan responden terhadap tiga komponen yang mendapat min tertinggi iaitu institusi pengajian tinggi, pendidikan rendah dan

islamic studies. Kesemua komponen ini menggambarkan BBB sebagai sebuah bandar ilmu. Dalam hal ini 51.4% responden sangat berpuas hati dengan komponen institusi pengajian tinggi, 24.8% responden sangat berpuas hati dengan komponen pendidikan rendah dan 33% responden sangat berpuas hati dengan komponen *islamic studies*. Bandar ini sememangnya terkenal dengan konsep Bandar Melayu selain Bandar Ilmu. Ketiga-tiga komponen ini sememangnya terkenal kerana bandar ini dikelilingi oleh pelbagai institusi pendidikan rendah dan sekolah menengah. Selain itu, terdapat banyak institusi pengajian tinggi di sekitar bandar ini. Antaranya adalah Universiti Tenaga Nasional (Uniten), Universiti Kuala Lumpur Malaysia France Institut (UniKL MFI), German Malaysia Institut (GMI) dan Kuala Lumpur Infrastructure University College (KLIUC). Begitu juga bagi pendidikan yang berteraskan Islam sama ada awam atau swasta yang banyak dipupuk di sekitar BBB. Ini termasuklah Sekolah Rendah Agama Integrasi Bandar Baru Bangi, Sekolah Islam Al-Amin Bangi dan Sekolah SRI Aishah selain taman didikan kanak-kanak (TADIKA/TASKA) Islam seperti Tadika Khalifah Bestari dan Taska Al-Humairaa,

Jadual 11. Tahap kepuasan responden terhadap komponen bandar raya berintensifkan pengetahuan tersohor dengan min tertinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Institusi Pengajian Tinggi	Sangat Memuaskan	56	51.4
	Memuaskan	46	42.2
	Sederhana	7	6.4
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Pendidikan Rendah	Sangat Memuaskan	27	24.8
	Memuaskan	69	63.3
	Sederhana	13	11.9
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
<i>Islamic Studies</i>	Sangat Memuaskan	36	33
	Memuaskan	51	46.8
	Sederhana	21	19.3
	Tidak Memuaskan	1	0.9
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0

Pemacu sektor pendidikan yang vibrant dalam komuniti dan ekonomi

Pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi melihat suasana *vibrant* yang dapat disediakan di BBB. Sektor pendidikan mempunyai kepentingan kepada intensiti dan kelestarian pengetahuan dan universiti serta institusi pengajian tinggi adalah penting untuk pembangunan sesebuah bandar. Komponen *vibrant* yang wujud di BBB adalah seperti sektor makanan, kemudahan telekomunikasi, sektor peruncitan dan lain-lain. Komponen ini dapat memberikan kepuasan kepada komuniti yang menetap di BBB (Jadual 12).

Jadual 12 menunjukkan purata min keseluruhan adalah sebanyak 3.71, dan terdapat lima komponen yang melebihi purata min keseluruhan. Komponen sektor makanan yang ceria dan pelbagai mendapat min tertinggi iaitu sebanyak 3.92, diikuti dengan kemudahan telekomunikasi, iaitu sebanyak 3.87. Komponen yang mendapat min terendah di BBB adalah kemudahan membeli bahan ilmiah iaitu sebanyak 3.51 sahaja. Kebanyakan responden menganggap kemudahan membeli bahan ilmiah di BBB kurang memuaskan dan ini perlu diperbaiki dengan cepat kerana bandar ini merupakan sebuah bandar universiti. Kedai buku yang paling besar di BBB adalah Kedai Pustaka Rakyat yang terletak di Seksyen Tujuh. Kedai buku yang tersohor seperti MPH dan Popular tidak wujud di bandar ini. Kedai buku MPH yang terdekat hanya terdapat di Pusat Membeli-belah Alamanda, Putrajaya.

Jadual 12. Komponen sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi

Komponen	Min	Rank
Sektor Makanan yang Ceria Dan Pelbagai	3.92	1
Kemudahan Telekomunikasi	3.87	2
Sektor Peruncitan	3.80	3
Kemudahan Internet/Wifi	3.77	4
<i>Gastronomy</i>	3.74	5
Komuniti yang Ceria	3.70	6
Kemudahan Aksesibiliti	3.70	7
Kawasan Hijau yan Rekreasi	3.59	8
Perkhidmatan Penginapan	3.55	9
Kemudahan Membeli Bahan Ilmiah	3.51	10
Jumlah	37.15	
Purata	3.71	

Jadual 13 menunjukkan jumlah peratusan bagi tiga komponen yang mendapat min tertinggi di mana 22% responden sangat berpuas hati dengan sektor makanan yang ceria dan pelbagai dan 50.5% menganggap indikator ini memuaskan. Kemudahan telekomunikasi juga berada pada tahap yang sangat memuaskan menurut 19.3% responden dan 14.7% responden yang lain turut menyatakan mereka sangat berpuas hati dengan sektor peruncitan di Bandar Baru Bangi. Komponen sektor makanan yang ceria dan pelbagai mendapat tahap kepuasan yang tertinggi dan ini tidak mengejutkan kerana bandar ini sememangnya terkenal dengan sektor makanan yang pelbagai seperti makanan Barat iaitu San Fransisco Pizza dan D-one Steak, makanan Cina yang halal iaitu Restoran Abdullah Chan dan makanan Indonesia seperti Restoran Wong Solo. Selain itu, terdapat juga kedai-kedai makanan segera seperti KFC, Pizza Hut, McD dan juga kopitiam serta kedai mamak yang sesuai dengan selera dan *budget* para pelajar institusi pengajian tinggi. BBB juga terkenal dengan makanan jenis *steamboat* kerana terdapat banyak restoran yang menyediakan makanan jenis ini. Antara contoh kedai yang menyediakan *steamboat* adalah Restoran Red Wok yang boleh didapati di Seksyen Tujuh dan Steamboat Antarabangsa yang terletak di Seksyen Sembilan. Kemudahan telekomunikasi yang mendapat peratusan kedua tinggi adalah yang berkaitan dengan sektor makanan kerana kebanyakan kedai makanan di bandar ini menyediakan kemudahan wifi untuk para pelanggan mereka.

Jadual 13. Tahap kepuasan responden bagi komponen pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dengan min tinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Sektor Makanan yang Ceria dan Pelbagai	Sangat Memuaskan	24	22
	Memuaskan	55	50.5
	Sederhana	27	24.8
	Tidak Memuaskan	3	2.8
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Kemudahan Telekomunikasi	Sangat Memuaskan	21	19.3
	Memuaskan	55	50.5
	Sederhana	31	28.4
	Tidak Memuaskan	2	1.8
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Sektor Peruncitan	Sangat Memuaskan	16	14.7
	Memuaskan	59	54.1
	Sederhana	30	27.5
	Tidak Memuaskan	4	3.7
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0

Pemacu kepelbagaian pengkhususan

Pemacu kepelbagaian pengkhususan diteliti dari aspek sektor/ perkhidmatan yang terdapat di Bandar Baru Bangi seperti sektor pendidikan, sektor makanan dan sektor perniagaan. Sebuah bandar yang membangun lazimnya menawarkan pelbagai sektor/perkhidmatan untuk kemudahan komuniti yang menetap di bandar tersebut.

Jadual 14 menunjukkan purata min keseluruhan bagi pemacu ini adalah sebanyak 3.84 dan terdapat lima komponen yang melebihi purata keseluruhan. Komponen pendidikan mendapat purata tertinggi iaitu sebanyak 4.27, diikuti dengan sektor makanan, iaitu sebanyak 4.10. Komponen yang mendapat min terendah adalah sektor pelancongan, iaitu sebanyak 3.43 sahaja.

Jadual 14. Komponen kepelbagaian pengkhususan

Komponen	Min	Rank
Sektor Pendidikan	4.27	1
Sektor Makanan	4.10	2
Sektor Perniagaan	4.09	3
Sektor Perkilangan	4.04	4
Sektor Perumahan	4.03	5
Sektor Perubatan	3.74	6
Sektor Komuniti	3.62	7
Sektor Pengangkutan	3.60	8
Sektor Keselamatan	3.50	9
Sektor Pelancongan	3.43	10
Jumlah	38.41	
Purata	3.84	

Dapat dilihat dalam Jadual 15, sejumlah 35.8% responden sangat berpuas hati dengan sektor pendidikan di Bandar Baru Bangi dan 55% responden menganggap sektor ini berada dalam tahap memuaskan. Hal ini selaras dengan matlamat BBB menjadi Bandar Universiti. Manakala bagi sektor makanan pula, 25.7% responden sangat berpuas hati dan 59.6% responden berpuas hati dengan sektor ini. 22.9% responden pula sangat berpuas hati dengan sektor perniagaan.

Jadual 15. Tahap kepuasan responden bagi komponen pemacu kepelbagaian pengkhususan min tinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Sektor Pendidikan	Sangat Memuaskan	39	35.8
	Memuaskan	60	55
	Sederhana	10	9.2
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Sektor Makanan	Sangat Memuaskan	28	25.7
	Memuaskan	65	59.6
	Sederhana	15	13.8
	Tidak Memuaskan	1	0.9
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Sektor Perniagaan	Sangat Memuaskan	25	22.9
	Memuaskan	69	63.3
	Sederhana	15	13.8
	Tidak Memuaskan	0	0
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0

Bandar Baru Bangi juga dikenali sebagai Bandar Ilmu. Oleh itu sektor pendidikan merupakan komponen yang penting. Komponen ini turut mendapat tahap kepuasan yang tertinggi daripada responden. Bandar ini menyediakan pelbagai perkhidmatan pendidikan, tidak hanya pendidikan di peringkat tinggi tetapi juga pendidikan rendah, iaitu sekolah rendah, tadika dan taska/taski. Kebanyakan responden berpuas hati dengan kemudahan pendidikan di BBB.

Pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar

Pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar memperincikan kepada aspek pengangkutan dan jarak Bandar Baru Bangi dengan kawasan di luar wilayah. Sesebuah bandar memerlukan jaringan yang baik dengan kawasan lain supaya dapat membangun dengan pesat. Pengangkutan dan *connectivity* merupakan faktor yang penting.

Jadual 16 menunjukkan purata min keseluruhan adalah sebanyak 3.81, dan terdapat empat komponen yang melebihi purata min keseluruhan. Komponen jarak BBB dengan Kajang mendapat min tertinggi iaitu sebanyak 4.05, diikuti dengan jarak BBB dengan Putrajaya, iaitu sebanyak 4.03. Komponen yang mendapat min terendah di BBB adalah perkhidmatan bas, iaitu sebanyak 3.47 sahaja.

Jadual 16. Komponen jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar

Komponen	Min	Rank
Berdekatan dengan Kajang	4.05	1
Berdekatan dengan Putrajaya	4.03	2
Komuter	3.89	3
Berdekatan dengan Kuala Lumpur	3.87	4
Berdekatan dengan KLIA/LCCT	3.80	5
Teksi	3.56	6
Bas	3.47	7
Jumlah	26.66	
Purata	3.81	

Daripada Jadual 17, didapati 25.7% responden sangat berpuas hati dengan indikator jarak Bandar Baru Bangi dengan Kajang dan 55% responden menilai indikator ini pada tahap memuaskan. Begitu juga jarak BBB dengan Putrajaya, sebanyak 27.5% responden melihat indikator ini berada dalam tahap sangat memuaskan dan 50.5% berpuas hati. Komponen komuter juga mendapat tahap kepuasan yang tinggi dalam kalangan responden, iaitu 24.8% responden sangat berpuas hati dengan perkhidmatan tersebut kerana komuter merupakan salah satu kemudahan pengangkutan utama bagi penduduk bandar ini terutamanya pelajar yang hendak keluar ke Kuala Lumpur atau kawasan lain.

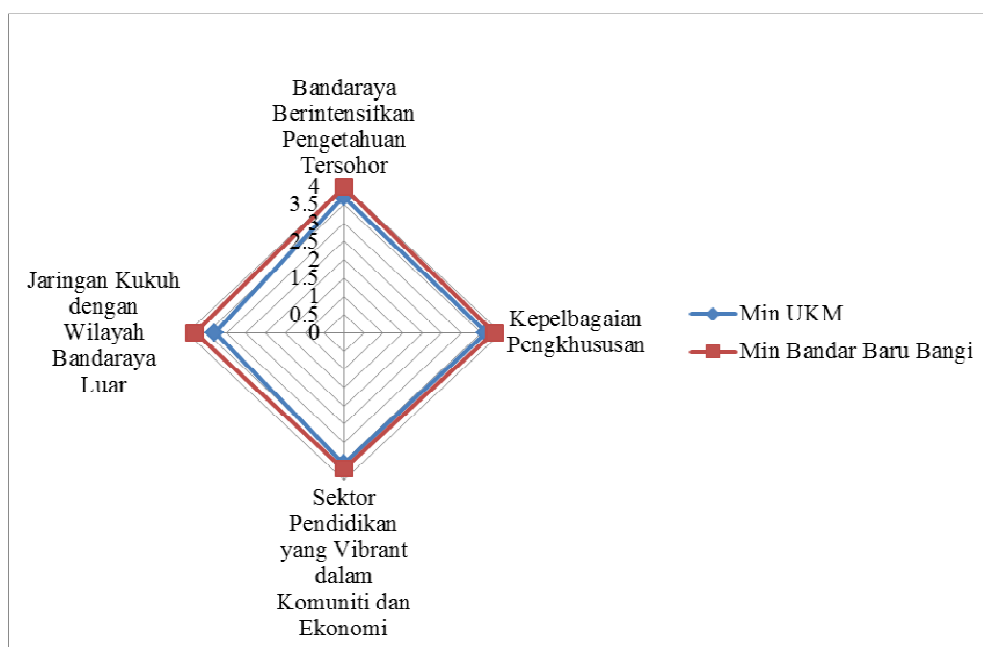
Jadual 17. Tahap kepuasan responden terhadap komponen jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar dengan min tinggi

Komponen	Tahap Kepuasan	Bilangan	Peratus
Berdekatan dengan Kajang	Sangat Memuaskan	28	25.7
	Memuaskan	60	55
	Sederhana	19	17.4
	Tidak Memuaskan	2	1.8
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0
Berdekatan dengan Putrajaya	Sangat Memuaskan	30	27.5
	Memuaskan	55	50.5
	Sederhana	21	19.3
	Tidak Memuaskan	3	2.8
	Sangat Tidak Memuaskan	0	0
	Tidak Tahu	0	0

Komuter	Sangat Memuaskan	27	24.8
	Memuaskan	54	49.5
	Sederhana	22	20.2
	Tidak Memuaskan	1	0.9
	Sangat Tidak Memuaskan	5	4.6
	Tidak Tahu	0	0

Selain pengangkutan, aspek aksesibiliti juga adalah penting untuk membentuk jaringan yang kukuh antara sesebuah bandar dengan kawasan bandar di wilayah lain. Bandar Baru Bangi mempunyai aksesibiliti yang baik kerana berdekatan dengan lebuh raya utama iaitu Lebuh raya Utara Selatan. Selain itu BBB turut mempunyai jalan alternatif untuk ke Putrajaya melalui kampung Sungai Merab. Komuniti bandar ini tidak perlu memasuki lebuh raya utama untuk ke sana. Begitu juga untuk ke destinasi lain seperti ke Lapangan Antarabangsa Sepang dan Semenyih. Namun begitu, keadaan jalan alternatif tidak memuaskan kerana sudah rosak dan berlubang, kesan dari lori-lori dan kenderaan berat lain yang menggunakan laluan tersebut. Walau bagaimanapun, terdapat juga responden yang menyatakan laluan alternatif ini memudahkan penduduk BBB untuk ke bandar lain tanpa perlu menghadapi kesesakan lalu lintas ketika waktu puncak dan laluan alternatif ini dapat menjimatkan masa perjalanan serta kos perjalanan seperti tol dan minyak.

Berdasarkan Rajah 1, dapat dilihat penilaian responden terhadap pemacu ideopolis di UKM dan Bandar Baru Bangi yang hampir selari kecuali pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar kerana pemacu ini mendapat min yang sangat rendah di UKM iaitu 3.29. Berbeza dengan penilaian di BBB, pemacu ini mendapat tahap kepuasan yang tinggi dengan jumlah min sebanyak 3.81. Hal ini kerana skop bagi pemacu ini dilihat dalam skop yang berbeza di UKM dan BBB. Penelitian pemacu ini di kawasan institusi pengajian tinggi dilakukan berdasarkan skop pendidikan di mana jaringan penyelidikan diutamakan manakala penelitian di BBB pula dilakukan berdasarkan jaringan lokasi dan pengangkutan kerana sebuah institusi pengajian dan sebuah bandar adalah tidak sama. Justeru itu, penelitian perlu dilakukan bersesuaian dengan kawasan kajian. Begitu juga dengan pemacu kepelbagaian pengkhususan. Penelitian pemacu ini di UKM lebih ke arah pengkhususan dari segi pembelajaran yang disediakan manakala di BBB, penelitian ke atas sektor-sektor yang menyumbang kepada pembangunan bandar ini diutamakan.

Rajah 1. Perbandingan analisis pemacu-pemacu ideopolis

Pemacu jaringan kukuh mendapat min yang rendah di UKM kerana responden kurang mengetahui mengenai jaringan tersebut. Namun jaringan di BBB lebih diketahui oleh responden kerana mereka lebih banyak terlibat dengan jaringan tersebut. Begitu juga faktor jarak BBB dengan bandar-bandar lain, responden lebih mengetahui mengenai jaringan ini kerana responden turut mengunjungi bandar-bandar yang berhampiran.

Kesimpulan

Makalah ini telah berjaya menonjolkan empat pemacu ideopolis di UKM dan Bandar Baru Bangi. Pemacu tersebut terdiri daripada bandar berintensifkan pengetahuan, sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi, kepelbagaian pengkhususan dan jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar. Tiga pemacu di UKM mendapat min yang agak tinggi kecuali pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar. Melalui penilaian responden meletakkan pemacu bandar berintensifkan pengetahuan pada aras yang sederhana tinggi dengan nilai min keseluruhan 3.7, pemacu kepelbagaian pengkhususan dengan nilai min keseluruhan 3.62 dan pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi dengan nilai min 3.56. Pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar merekodkan nilai min yang rendah, iaitu 3.26. Ini bukan kerana UKM tidak menyediakan jaringan yang bagus tetapi kerana responden kurang mengetahui mengenai jaringan tersebut. Pihak institusi perlu mencari langkah untuk menyebarkan pengetahuan kepada para pelajar mengenai jaringan yang wujud di UKM.

Bagi penilaian di Bandar Baru Bangi pula, keempat-empat pemacu ini mendapat min yang agak tinggi. Pemacu bandar berintensifkan pengetahuan merekodkan nilai min 3.98; pemacu kepelbagaian pengkhususan mencatatkan nilai min 3.84; pemacu sektor pendidikan yang *vibrant* dalam komuniti dan ekonomi merekodkan nilai min 3.71; dan pemacu jaringan kukuh dengan wilayah bandar raya luar mencatatkan nilai min 3.81, jauh berbeza dengan penilaian di UKM. Keempat-empat pemacu ini bersesuaian dengan konsep Bandar Baru Bangi sebagai sebuah bandar ilmu dan juga sebagai sebuah ideopolis sekunder berteraskan sektor pendidikan. Pencapaian baik keempat-empat pemacu ini menunjukkan bahawa wujud komponen yang diperlukan oleh sebuah ideopolis sekunder di bandar tersebut. Begitu juga institusi untuk membangunkannya sehingga berjaya.

Rujukan

- Cannon T, Nathan M, Westwood A (2003) Welcome to the Ideopolis [cited 25 June 2009]. Available from: http://www.ideopolis.info/downloads/ideopolis_r01.pdf.
- Coats D (2005) What is the knowledge economy? The Work Foundation, London.
- Evers HD, Bauer T (2009) Emerging epistemic landscapes: Knowledge clusters in Ho Chi Minh City and the Mekong Delta. Center for Development Research, University of Bonn, Germany.
- Evers HD, Gerke S (2003) Local and global knowledge: Social science research on Southeast Asia [cited 18 August 2009]. Available from: http://www.uni-bonn.de/~hevers/papers/Evers-Gerke2003-Local_Global_Knowledge.pdf.
- Evers HD, Gerke S (2004) Closing the digital divide: Southeast Asia's path towards a knowledge society [cited 18 August 2009]. Available from: http://www.lu.se/images/Sydochsydostasien_studier/working_papers/evers_gelke.pdf.
- Evers HD, Hornidge AK (2006) Knowledge hubs along the Straits of Malacca. Center for Development Research (ZEF) University of Bonn, Germany.
- Evers HD (2008) Knowledge hubs and knowledge clusters: Designing a knowledge architecture for development [cited 18 August 2009]. Available from: <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/8778/>.
- Habibah Ahmad, Hamzah Jusoh, Noor Alyani Nor Azazi (2008) Menjana ideo dalam pelancongan di Malaysia: Kejayaan dan cabaran. *The Proceedings of the Intentional Conference on Social, Development and Environmental Studies*. ISBN: 978-983-9391-52-7. pp. 878-911.
- Hamzah Jusoh (2006) Kuala Lumpur dalam sistem jaringan bandar raya global (PhD dissertation). Universiti Teknologi Malaysia, Skudai, Johor.

- Hoban R (2005) Ideopolis – Defining concept and use. Available from: <http://english.siamdailynews.com/asia-news/southeastern-asia-news/malaysia-news/higher-education-ministry-targets-80000-foreign-students-to-ipts.htm>. Posted on Sunday 5 April, 2009 13:32 PM by Asia News.
- Hutton W (2005) Building successful cities in the knowledge economy: The role of “soft policy” instruments. [cited 26 June 2009]. Available from: <http://www.oecd.org/dataoecd/11/22/40077480.pdf>.
- Ideopolis Interviewee (2005) Ideopolis: Knowledge city region. The Work Foundation, Manchester.
- Ideopolis Interviewee (2006) Ideopolis: Knowledge city region. The Work Foundation, Glasgow.
- Crabtree J (t.th) Ideopolis: Knowledge city region: Boston case study. [cited 24 Mei 2009]. Available from: http://www.d1074616.domain.com/worldcapitalinstitute/makciplatform/files/WkF_Boston.pdf.
- Prescott J (2006) Ideopolis: Knowledge city region. The Work Foundation, Newcastle.
- Jones A, Williams L, Lee N, Coats D, Cowling M (2006) Ideopolis: Knowledge city-regions. The Work Foundation, London.
- Jons H (2008) Academic travel from Cambridge University and the formation of centres of knowledge, 1885-1954. *Journal of Historical Geography* 34, 338-362.
- Syahrul Fitri Mohamed, Mohd Azmer Mohd Zainol, Muhammad Hasrul Yusof, Epyzul Akmal Mohd Shahali (t.th) Kajian lalu lintas Bandar Baru Bangi Selangor Darul Ehsan. [cited 20 Mac 2010]. Available from: <http://www.eng.ukm.my/riza/KajianPengangkutan/SyafrulFitri.pdf>.
- The Work Foundation (t.th) Ideopolis: Knowledge city-regions. [cited 25 Mei 2009]. Available from: http://www.theworkfoundation.com/assets/docs/publications/141_Ideopolis_Exec_Summary.pdf.
- UKM (2011) Senarai 33 syarikat terbitan UKM yang telah beroperasi. [cited 20 Mei 2011]. Available from: <http://pkukmweb.ukm.my/news/index.php/ms/berita-penyelidikan/598.html>.
- Westwood A, Nathan M (2003) Manchester: Ideopolis? Developing a knowledge capital. [cited 28 June 2009]. Available from: http://www.squareglasses.co.uk/squareglasses/pdf/01books_reports/manchesterideopolis2003.pdf.
- Williams L, Lee N, Jones A, Coats D (2006a) Creating an Ideopolis: Case study of Manchester. The Work Foundation.
- Williams L, Turner N, Jones A (2006b) Embedding universities in knowledge cities An Ideopolis and knowledge economy programme paper. [cited 25 Mei 2009]. Available from: http://www.theworkfoundation.com/assets/docs/publications/208_ideopolis_ducation061208.pdf.
- 2011 World University Ranking. [cited 23 Pebruary 2010]. Available from: <http://www.4icu.org/top200/>